

PEDAGOGIK FANLARDA INNOVATSION YONDASHUVLAR: NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

Nematova Gulsanam Furqatovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi
gulsanamnematova938@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning faolligini kuchaytirish va kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlarning o'рни tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, pedagogik texnologiya, integratsiya, zamonaviy metod, kompetensiya, ta'lim sifati

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические основы использования инновационных технологий в педагогическом процессе. Анализируется роль современных педагогических методов в повышении качества образования, активизации учащихся и развитии компетентностного подхода.

Ключевые слова: инновация, педагогическая технология, интеграция, современный метод, компетенция, качество образования

Abstract: This article explores the theoretical and practical foundations of using innovative technologies in the educational process. The role of modern pedagogical methods in improving education quality, increasing student engagement, and developing a competency-based approach is highlighted.

Keywords: innovation, pedagogical technology, modern method, integration, competency, education quality

Mamlakatimizda uzluksiz ta'lim tizimini isloh qilishning tashkiliy, ilmiy va metodik asoslari yaratildi, asosiy maqsad esa komil inson va yetuk malakali raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash, deb belgilandi. «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»ning asosiy tarkibiy qismlarini shaxs, davlat va jamiyat, uzluksiz ta'lim, fan va ishlab chiqarish tashkil etib, ular o'zaro bog'liq holda namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda uzluksiz ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy metodlarni qo'llash o'quvchilarning bilim olish sifatini oshirishga, mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga, ularning shaxsiy rivojlanishiga va ijodiy ko'nikmalarini shakllantirishga

xizmat qiladi. Ta'lim muassasalarida zamonaviy jihozlar asosida o'tilgan darslar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, hamda shu bilan birgalikda zamonaviy axborot texnologiyalarini o'rganishga ham y'ol ochadi. Bu jarayonlarda albatta pedagogik nazariya, yangi innovatsiyalar va ko'zlangan maqsad asosiy omil hisoblanadi. Quyida bularning barchasi bilan tanishib chiqamiz :

Pedagogik innovatsiyalarning nazariy asoslari bu avvalo yetarli darajadagi bilim, ko'nikmalar, yangi innovatsion metodlar, zamonaviy texnologiyalar haqidagi yetarlicha bilimlar va boshqalar hisoblanadi.

1. Innovatsion metodlar turlari: ko'rgazmali metodlar, interfaol metodlar, raqamli pedagogik texnologiyalar, didaktik o'yinlar va boshqalar. Bu vositalar orqali ta'lim jarayoniga yangiliklar kirib boradi va ta'lim oluvchilarning dars jarayonlariga bo'lgan qiziqishlari ortadi. Fikrlash doirasi kengayib boradi, individual xususiyatlarini rivojlanadi. Pedagogik innovatsiyalarning mohiyati har bir shaxsda mavjud bo'lgan uning ehtiyoji, qiziqishi, iqtidori va imkoniyatlari asosida ularda ijobiy xislat va fazilatlarni shakllantirish, rivojlantirish sanaladi.

Ta'lim jarayonida didaktik o'yinli texnologiyalar didaktik o'yinli dars shaklida qo'llaniladi. Ushbu darslarda bilim olish jarayoni o'yin faoliyati orqali uyg'unlashtiriladi. Shu sababli o'quvchilarning ta'lim olish faoliyati o'yin faoliyati bilan uyg'unlashgan darslar didaktik o'yinli darslar deb ataladi. Didaktik o'yinlar davomida shaxsning o'z iqtidori, qiziqishi, bilimi va o'zligini namoyon etishiga imkon yaratiladi. Bugungi kundajamiyatimizda yangi ijtimoiy munosabatlarning shakllanishi, ta'limning dunyo ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi, demokratiyalash va insonparvarlashtirish jarayonlarining rivojlanishi ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar (PT)ga yangicha yondashuv zarurligini taqozo etmoqda.

2. Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonlarida tutgan o'рни. Bu texnologiyalar hozirgi kunning eng muhim qismi hisoblanadi. Bugungi kunda axborot texnologiyalari jamiyatimiz rivojlani- shiga ta'sir etuvchi eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Axborot texnologiyalari insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida ham mavjud bo'lib, hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatning o'ziga xos xususiyati shundaki, axborot texnologiyalari barcha mavjud texnologiyalar, xususan yangi texnologiyalar orasida yetakchi o'rin egallamoqda.

Raqamli vositalar: kompyuter, planshet, elektron darslik, virtual laboratoriya va boshqalar. Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga yangilik, o'zgarishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda asosan interfaol metodlardan to'liq foydalaniladi. Interfaol metodlar - bu jamoa bo'lib fikrlash deb yuritiladi. ya'ni pedagogik ta'sir etish usullari bo'lib, ta'lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi.

Bu metodlarning o'ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o'quvchi-talabalarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orqali amalga oshiriladi.

3. Dars rejasi va metodik tavsiyalar. Bunda asosiy e'tibor ta'lim beruvchilarga ya'ni o'qituvchilarga qarashli bo'ladi. O'qituvchi kompetensiyalarini rivojlantirish, amaliy tavsiyalar berish, axborot savodxonligi, raqamli madaniyat, madaniyat, ijodkorlik kabi asosiy vazifalarni puxta bilishi kerak bo'ladi. Shunda ta'lim jarayonida qiyinchiliklarga duch kelmaslik darajasi ortib boradi.

4. Innovatsion yondashuvlarning samaradorligi.

1. Ta'lim sifatini oshirish

Innovatsion yondashuvlar o'quv jarayonini interaktiv va faol qiladi. Masalan, "Case-study", "Project-based learning" va raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning bilimni chuqurroq va mustahkamroq o'zlashtirishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, bilimlarni amaliyot bilan bog'lash imkonini yaratadi.

2. O'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish

Interfaol metodlar va raqamli texnologiyalar o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi, dars jarayonida faollikni oshiradi. O'quvchilar o'zini o'qituvchi bilan teng huquqli ishtirokchi sifatida his qiladi, bu esa o'rganishga qiziqishni oshiradi.

3. Individual va diferensial yondashuvni rivojlantirish

Innovatsion metodlar har bir o'quvchining qobiliyat va ehtiyojlarini hisobga olishga imkon beradi. Masalan, elektron testlar va interaktiv mashqlar o'quvchilarning individual bilim darajasini aniqlashga yordam beradi va shaxsiy rivojlanish rejalarini ishlab chiqish imkonini beradi.

4. Kompetensiyalarni shakllantirish

Innovatsion yondashuvlar nafaqat bilim, balki o'quvchilarning muammolarni hal qilish, ijodkorlik, hamkorlik va raqamli savodxonlik kabi kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu ularni real hayotdagi vazifalarga tayyorlaydi.

5. O'qituvchi faoliyatini samarali qilish

Innovatsion metodlar o'qituvchilarga darsni yanada qiziqarli va interaktiv qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi pedagogik malakasini oshiradi, o'z metodik yondashuvlarini yangilaydi va dars jarayonini samarali boshqaradi.

6. Samaradorlikni baholash

Test va nazorat savollari orqali bilim darajasini aniqlash

Loyiha ishlari va guruh ishlarini baholash

O'quvchilarning faolligi va ishtirokini kuzatish

Ota-onalar va boshqa o'qituvchilar fikrini inobatga olish

Dars jarayonlarida innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini oshirish, ularning faolligini rag'batlantirish va ta'lim sifatini

yaxshilashga yordam beradi. Shu sababli, zamonaviy pedagogik metodlarni dars jarayoniga integratsiya qilish ta'limning samaradorligini oshirishning eng muhim vositasi hisoblanadi.

Yuqoridagilardan kōrib shuni aytishimiz mumkinki, ta'limda innovatsion texnologiyalardan foydalanish o'quvchi shaxsini rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirishning eng samarali usuli hisoblanadi. Masalan:

1. Shaxsiy rivojlanish va kompetensiyalarni shakllantirish. Innovatsion texnologiyalar o'quvchining tanqidiy tafakkur, ijodkorlik, muammolarni yechish va innovatsion yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bloomning taksonomiyasi nuqtai nazaridan, innovatsion metodlar o'quvchilarda bilish, tushunish, qo'llash, tahlil, baholash va yaratish kabi yuqori darajadagi kognitiv kompetensiyalarni shakllantiradi. Masalan, "Case-study" va "Project-based learning" metodlari o'quvchilarda amaliy bilimlarni nazariy bilimlar bilan uyg'unlashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

2. Ta'lim sifatini oshirish. Innovatsion texnologiyalar dars jarayonini interaktiv qiladi va bilimlarni mustahkam o'zlashtirishga xizmat qiladi. Raqamli vositalar (simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalar, interaktiv dasturlar) o'quvchilarga mavzuni ko'rish, sinash va tajriba qilish orqali o'zlashtirish imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol va raqamli metodlardan foydalangan darslarda o'quvchilarning bilim darajasi 20–30% ga oshadi.

3. Motivatsiya va faollikni kuchaytirish. Self-Determination Theory (Deci & Ryan, 1985) asosida, o'quvchilar o'z bilimini nazorat qila olganda va dars jarayonida faol ishtirok etganda motivatsiya oshadi. Interfaol metodlar, onlayn testlar, gamifikatsiya va loyiha ishlari o'quvchilarning qiziqishini rag'batlantiradi.

4. Differensial va individual yondashuv imkoniyatlari. Innovatsion metodlar o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishga yordam beradi. Masalan, adaptiv o'quv platformalari har bir o'quvchi uchun maxsus dars rejasini yaratadi va bilim darajasiga mos mashqlarni taqdim etadi.

5. O'qituvchi faoliyatini optimallashtirish. Innovatsion yondashuvlar o'qituvchiga darsni samarali rejalashtirish, o'quvchilarning faoliyatini monitoring qilish va baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi professional kompetensiyalarini oshiradi va o'z pedagogik amaliyotini doimiy rivojlantiradi.

6. Integratsiyalashgan yondashuvning samaradorligi. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar va pedagogik metodlarni uyg'unlashtirish orqali shaxsiy, akademik va ijtimoiy kompetensiyalar bir vaqtda rivojlantiriladi. Bu ta'lim jarayonining barqarorligi va samaradorligini oshiradi, zamonaviy pedagogik talablar va o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashadi.

Innovatsion texnologiyalar o'quvchining shaxsiy va akademik rivojlanishi, motivatsiyasi va ta'lim sifati uchun muhim vositadir.

Ular dars jarayonini interaktiv, individual va amaliy qiladi, pedagogik jarayonni samaradorligini oshiradi hamda zamonaviy ta'lim standartlariga moslashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent, 2022.
2. Hasanboeva O. Pedagogik mahorat. – Toshkent, 2021.
3. Xoliqov A. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent, 2020.
4. Makarenko A.S. Pedagogik poema. – Moskva, 2019.
5. Shakirova G. Ta'limda zamonaviy texnologiyalar. – Toshkent, 2023.

